

Nr 265

Av herr Arvidson och herr Petersson, Per, om utredning rörande bestämmelserna om jäv för kommunala förtroendemän.

(Lika lydande med motion nr 317 i Andra kammaren)

De krav som måste ställas på bestämmelser om jäv — i vilket sammanhang de än förekommer — är att de har en enkel utformning, ägnad åt att ge entydig vägledning åt den som råkar komma i en jävssituation och ge utomstående möjlighet att bedöma om vederbörande handlat riktigt i sitt ställningstagande. En till formulering och innehåll klar jävsregel kan genom sin blotta existens vara ett verksamt skydd mot otillbörliga ifrågasättanden och misstänkliggöranden av en persons handlande samtidigt som den bevarar och stärker känslan för rättfärdighet och oväld.

De bestämmelser om jäv för kommunala förtroendemän som återfinnes i våra gällande kommunallagar (16 § kommunallagen, 28 § landstingslagen) kan icke anses uppfylla de ovan angivna kraven. Det synes för det första i och för sig vara mindre lämpligt att såsom skett i kommunallagarna blott nöja sig med en hänvisning till domarjävet i rättegångsbalken. I kommunallagarna återfinnes huvudlinjerna för den rättsliga regleringen av den kommunala självstyrelsen som i sig omspanner stora och väsentliga samhällsfunktioner i vårt land. Enbart på grund av den omständigheten och med hänsyn till det mycket stora antalet förtroendemän som bestämmelsen äger tillämpning på synes det ha varit motiverat att i kommunallagen införa en fullständig jävsbestämmelse. Det kan vidare ifrågasättas om en hänvisning just till domarjävet i och för sig är riktig. Domarjävet är och förblir utformat främst med tanke på rättskipningen och de personer som handhar olika uppgifter däri. Den kommunala självstyrelsen är däremot till sin organisation och verkningssätt i många avseenden väsensskild från rättskipningen. De senaste årtiondena har medfört att den kommunala självstyrelsen och lokalförvaltningen fått allt fler uppgifter att ombesörja samtidigt som de redan bestående ökat i omfång och blivit alltmer komplicerade. Inom självstyrelsen finns det inte blott myndighetsutövning utan kanske än mer uppgifter av ekonomisk förvaltningskaraktär. Det är kanske framför allt inom den sistnämnda sektorn som behovet av klarare jävsregler gjort sig mer påmindt än i fråga om ren myndighetsutövning där känslan av ämbetsansvar bevarats mer levande hos den beslutande.

Den kritik som kan riktas mot den nuvarande jävsbestämmelsen är för-

utom vad ovan anförts även det förhållandet att jävsbestämmelsen kommit att bli densamma för såväl fullmäktigledamöter som nämnd- eller styrelseledamöter. För fullmäktigledamöternas del har detta kommit att medföra att bestämmelserna har fått alltför vid karaktär för att verkligen kunna uppfylla sitt ändamål. För en ledamot av stads- eller kommunalfullmäktige i en större kommun torde det vara förenat med stora svårigheter att kunna avgöra om hans deltagande i behandlingen av ett ärende kan komma att avse beslut som berör honom närstående personer som anges i 4 kap. 13 § 2. rättegångsbalken. Mycket synes här vara att vinna med att begränsa jävet för fullmäktigledamöter så att jävskretsen för dylika endast omfattade ledamoten och hans familj. Denna tankegång berördes också under arbetena med kommunallagens tillkomst men förkastades då bl. a. på grund av önskemål om enkelhet och överskådlighet i lagstiftningen. Då detta resultat uppenbarligen icke uppnåtts synes det angeläget att man på nytt tar upp detta spørsmål till bedömning.

Än större betänksamhet kan hysas mot det förhållandet att hänvisningen till rättegångsbalkens jävsbestämmelser såsom den utformats i kommunallagarna även kommit att bli gällande för ett stort antal specialreglerade nämnder. När det gäller kommunalfullmäktigförsamlingarna torde offentligheten i och för sig kunna erbjuda vissa garantier mot missbruk av jävsbestämmelserna, men denna synpunkt kan icke läggas på beslutsfattandet i de kommunala nämnderna och styrelserna där sammanträdena icke är offentliga. Enbart av den anledningen synes det motiverat med en skärpning av jävsbestämmelserna för nämnd- och styrelseledamöter. Det bör i detta sammanhang anmärkas att kommunallagskommittén icke torde ha menat att denna anpassning till domarjävet skulle gälla även för hela den kommunala specialreglerade förvaltningen. Beträffande vissa av de specialreglerade nämnderna kan ännu ifrågasättas om de kommunala jävsbestämmelserna skall gälla eller om det är fråga om statsförvaltningsjäv eller om jävsregler över huvud taget saknas.

För de kommunala nämnderna och styrelserna torde det vara ett renlighetskrav att jävet såsom det nu är utformat utvidgas till att i vart fall omfatta ställföreträdare- och förtroendejäv, såsom de angivits i 4 kap. 13 § 4. och 9. rättegångsbalken. Ett sådant utvidgande av jävet skulle förhindra den nu mycket ofta förekommande händelsen att en kommunalnämnds- eller drätselkamarledamot tillika kanske delägare i ett fastighets- eller tomtexploateringsföretag deltar i kommunala beslut i ärenden rörande tomt- och markköp mellan företaget och kommunen. En dylik utvidgning av jävet skulle heller icke förändra drätselkammarens eller kommunalnämndens arbetsförmåga då till skillnad mot i fullmäktigförsamlingar suppleanter finnes att tillgå för nämndledamöter.

De nu påtalade exemplen berör endast en liten del av de olika områden där den nuvarande utformningen av jävsbestämmelserna visat sig otidsenliga och ägnade att skapa misstroende mot många av dem som med objektivitet och ansvar handlägger kommunala ärenden. Enligt vår uppfattning är tidpunkten nu lämplig för att låta utreda om icke det för självstyrelsen borde införas jävsbestämmelser, utarbetade och formulerade med tanke på den kommunala självstyrelsens särart och växlande funktion.

Under hänvisning till vad ovan anförts hemställes,

att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte anhänga om en utredning av de för kommunala förtroendemän gällande jävsbestämmelserna.

Stockholm den 24 januari 1963

J.-A. Arvidson

Per Petersson

Nr 266

Av herrar *Arvidson* och *Ringaby*, om *skärpning av vapenförordningens bestämmelser om rätt att inneha luftvapen*.

(Lika lydande med motion nr 316 i Andra kammaren)

Enligt vapenförordningen är luftvapen hänförliga till skjutvapen. Förordningens bestämmelser gäller dock inte för luftvapen i den mån de är avsedda för målskjutning. I realiteten innebär sistnämnda bestämmelse att luftvapen kan förvärfvas och innehas utan tillstånd.

När det gäller bruket av sådana vapen finns dock vissa begränsningar. Enligt allmänna ordningsstadgan får sålunda den som inte fyllt 16 år inte utan polisens tillstånd skjuta utomhus med luftvapen inom stadsplanelagt område i stad, köping och annat samhälle där byggnadslagets bestämmelser för stad gäller. I lokala ordningsstadgar kan dessutom föreskrivas att nämnda bestämmelser skall gälla även inom andra än stadsplanelagda områden. Vårdnadshavare som låter barn under 15 år bruka sådana vapen i strid mot förbudet straffas härför.

Det är sålunda i första hand föräldrarna som har ansvaret för att deras barn inte missbrukar luftvapen. Även om det stora flertalet föräldrar lojalt följer bestämmelserna så förekommer det dock alltför ofta, att barn och